

MONIALAINEN OPPILASHUOLTOTYÖ

PERHOSSA

kevät 2016

MONIALAINEN OPPILASHUOLTO PERHOSSA

Toteuttaminen

Perhon koulujen oppilashuollon suunnittelu ja tiedottaminen

Koulun henkilöstä ja huoltajat osallistetaan oppilashuollon suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Opettajien kanssa käydään läpi oppilashuollon asioita osana viikottaisia kokouksia, muun henkilökunnan kanssa tarvittaessa.

Vanhempainilloissa käsitellään oppilashuollollisia asioita. Vanhempainyhdistys osallistetaan oppilashuollon suunnitteluun ja arviointiin, kotien ja koulun välisen yhteistyön ja yhteisöllisyyden rakentamiseen, toteuttamiseen ja arviointiin.

Oppilaat osallistetaan koulun toiminnan arviointiin, koulun lukuvuosisuunnitelman laatimiseen, kouluruokailun suunnitteluun ja arviointiin, koulun tilojen ja pihalueiden suunnitteluun ja kehittämiseen, yhteisen tekemisen suunnitteluun ja toteuttamiseen sekä yhteenkuuluvuuden tunteen luomiseen ja järjestyssääntöjen laatimiseen. Oppilaskunnan hallitus toimii yhtenä kanavana oppilaiden mielipiteiden esille tuomiseksi.

Yhteisöllisen ja yksilöllisen oppilashuollon periaatteista ja menettelytavoista tiedotetaan oppilaita, huoltajia ja yhteistyötahoja koulun kotisivuilla, koulun lukuvuosiotiedotteessa ja kotiin lähetettävillä tiedotteilla.

Koulun oppilashuollon kokonaistarve

Kuvaus oppilaiden nykyisestä terveydestä ja hyvinvoinnista

Perhossa on kolme alakoulua, joissa järjestetään sekä esiopetus sekä perusopetus vuosiluokille 1.-6. Oppilaita Kirkonkylällä, Möttösessä ja Oksakoskella on yhteensä

noin 300. Perhon kunnassa on yksi yläkoulu, jossa on luokkien 7-9 opetus. Perhon lukio toimii koulukeskuksessa samoissa tiloissa yläkoulun ja Kirkonkylän koulun kanssa. Kirkonkylän koulun Rinteen luokassa annetaan opetusta erityistä tukea tarvitseville oppiaille ja opetusta järjestetään myös toiminta-alueittain. Oksakosken koululla opetus on järjestetty yleensä yhdysluokkaopetuksena.

Toisen asteen koulutusta paikkakunnalla kunnan oman Perhon lukion lisäksi järjestää myös Keski-Pohjanmaan ammattiopisto, jossa on maaseutualan koulutusta. Lukiossa voi suorittaa yhdistelmäutkintona ammattitutkinnon hevosenhoitajan, maaseutuyrittäjäm tai riistapainotteisen ympäristöhoitajan aloilta. Lukio toimii yhteistyössä paitso Ammattiopiston toimipaikan kanssa, myös naapurilukioiden ja maakunnallisen toisen asteen verkoston kanssa.

Perusopetuksessa oppilaiden opetukseen pyritään takaamaan riittävät resurssit sekä oppilaan vaatima tuki kolmiportaisen tuen mallin mukaan. Ennalta ehkäisevänä toimena opetustoimessa on järjestetty kerhotoimintaa ja kehitetty sitä niin, että jokaisella oppilaalla olisi mahdollisuus harrastukseen koulun yhteydessä. Harrastustoimintaa järjestävät myös paikalliset yhdistykset ja seurakunta ja kansalaisopisto. Musiikin harrastusta tuetaan myös konservatorion oppilaspaikoilla. Lasten ja nuorten ohjattu toiminta kunnan tiloissa on maksutonta.

Käytettävissä olevat oppilashuoltopalvelut

Kouluterveydenhoitajan pääpaikkana on Keskuskoulu. Hän käy alakouluilla myös säännöllisesti. Aikataulut löytyvät peda.netistä.

Koulukuraattori

Koulukuraattori on ehkäisevään lastensuojelutyöhön erikoistunut koulun sosiaalityöntekijä. Kuraattori auttaa oppilaita joilla on vaikeuksia koulunkäynnissä tai ihmissuhteissaan tai omaan kasvuunsa ja kehitykseensä liittyviä ongelmia ja

pulmatilanteita. Kuraattorin tehtäviin kuuluu myös koko kouluyhteisön hyvinvoinnin ja toiminnan tukeminen sekä kotien ja koulun yhteistyön tukeminen.

Kuraattori keskustelee luottamuksellisesti oppilaan kanssa ja tekee tarpeen mukaan yhteistyötä opettajien, perheen, viranomaisten ja muiden oppilaan elämään vaikuttavien tahojen kanssa. Koulukuraattorin pääpaikkana on Keskuskoulu.

Psykologipalvelut ovat tarjolla JYTAn perheneuvolan kautta sekä Perhossa on mahdollista keskustella nettipsykologin kanssa (www.mukanasi.fi).

Sosiaalityöntekijät tavoittaa puhelimitse.

Yhteisöllinen oppilashuoltotyö

Oppilashuoltotyöryhmä

Kokoonpano kouluilla

Oksakoski, Möttönen, Kirkonkylä

Rehtori Pasi Kanniainen

Luokanopettajat

Erityisopettaja Maija Uusisalo/Leena Jukantupa/Leena Tattari

Koulukuraattori Riitta Mäkelä

Kouluterveydenhoitaja Minna Humalajoki

Tarvittaessa ryhmään kutsutaan lisäksi oppilaita, huoltajia, sosiaalitoimen edustaja ja muita asiantuntijoita

Perhon Keskuskoulu, Lukio

Rehtori Outi Leväniemi

Aineenopettajat, lehtorit

Erityisopettaja Terhi Möttönen

Opinto-ohjaaja Maarit Myllymäki

Koulukuraattori Riitta Mäkelä

Kouluterveydenhoitaja Minna Humalajoki

Tarvittaessa ryhmään kutsutaan lisäksi oppilaita, huoltajia, sosiaalitoimen edustaja ja muita asiantuntijoita

Vastualueet

Opettaja

- havainnoija, suunnittelija, valvoja, puuttuja, raportoiija tai toimeenpanija

Erityisopettaja

- havainnoija, suunnittelija, valvoja, puuttuja, raportoiija tai toimeenpanija
- kartoittaa oppilaan oppimisvaikeuksien syitä
- oppilaan arvioinneissa, pedagogisissa tukitoimissa ja selvityksissä yhteistyökumppani luokanopettajan, aineenopettajan/luokanvalvojan kanssa

Rehtori

- vastaa oppilashuollon koordinoinnista ja organisoinnista
- varmistaa opettajien osaamisen ja koulutuksen
- kehittää toimintakulttuuria erilaista oppijaa tukevaksi
- vastaa muistioiden laadinnasta, kehittää seurantajärjestelmää
- korostaa oppilaiden ja huoltajien yhteistyövelvoitetta
- rehtorin poissa ollessa vararehtori hoitaa rehtorin tehtävät

Kouluterveydenhoitaja

- oppilaan fyysisen ja psyykkisen kasvun sekä kehityksen seuranta ja tukeminen
- eri luokka-asteiden määräaikaistarkastusten yhteydessä oppilaan kannustaminen omasta terveydestä huolehtimiseen
- antaa ensiapua sekä ohjaa sairastapauksissa oikeaan hoitopaikkaan
- toimii yhteistyössä koululääkärin, opettajien, koulukuraattorin, oppilashuoltoryhmän, huoltajien ja oppilaiden kanssa

Koulukuraattori

- auttaa oppilasta koulunkäyntiin, kaverisuhteisiin, kotitilanteisiin ja elämäntilanteiden muutoksiin liittyvissä tilanteissa
- seuraa poissaoloja, osallistuu tarvittaessa kasvatustilaisuuksiin
- toimii oppilaan tukena koulun ulkopuolisiin ongelmiin liittyvissä asioissa
- työskentelee perheiden kanssa: keskustelee huoltajien kanssa kotitilanteesta ja kasvatustilanteista

- tekee yhteistyötä lastensuojelun, perheneuvolan ja terveydenhuollon kanssa

Koulupsykologi

- auttaa oppilasta oppimiseen, koulunkäyntiin, ihmissuhteisiin ja vaikeisiin elämäntilanteisiin liittyvissä asioissa
- vastaa psykologisista tutkimuksista, keskusteluavun antamisesta, ohjaamisesta ja neuvonnasta
- toimii yhteistyössä huoltajien ja koulun työntekijöiden kanssa
- tekee tarvittaessa yhteistyötä perheneuvolan, lastensuojelun ja terveydenhuollon kanssa

Koulukohtainen oppilashuoltoryhmä vastaa oppilashuollon toiminnan suunnittelusta, toteuttamisesta, arvioinnista ja kehittämisestä. Oppilashuoltoryhmää johtaa rehtori. Oppilaiden ja huoltajien osallisuus ja kuulluksi tuleminen tulee ottaa huomioon kaikessa yhteisöllisen oppilashuollon suunnittelussa, toteuttamisessa, arvioinnissa ja kehittämisessä. Ryhmään kutsutaan tarvittaessa muita koulun henkilöstön edustajia ja lasten ja nuorten hyvinvointia edistäviä viranomaisia ja toimijoita.

Kokoontuminen ja käytännöt

Oppilashuoltoryhmä kokoontuu 1-2 kertaa lukuvuodessa. Koollekutsujana toimii ryhmän puheenjohtaja. Kokouksista kirjoitetaan muistiot.

Siirtymävaiheiden yhteistyössä yhteistyöalueen erityisopettajat tapaavat esiopetuksen edustajat omassa palaverissaan. Tarvittaessa luokanopettaja on yhteydessä esikoulunopettajaan. Yläkoulun oppilaanohjaaja sekä erityisopettaja käyvät tukioppilaiden kanssa alakouluilla keväällä tapaamassa kuutosia ja heidän luokanopettajiaan. Peruskoulua päättäessä tarvittavat tiedot siirretään huoltajan

luvalla seuraavalle asteelle. Siirtymävaiheiden yhteistyöhön liittyviä asioita voidaan käsitellä myös rehtoreiden kuukausipalaverissa.

Vanhempien kasvatustyön tukeminen sekä kodin ja koulun yhteistyön vahvistaminen kuuluvat yhteisölliseen oppilashuoltotoimintaan. Keinoja näiden toteuttamiseen ovat vanhempien kuuleminen ja yhteistyö vanhempainyhdistysten kanssa.

Tavoitteet

Tavoitteena on kouluyhteisön ja oppilasryhmien hyvinvoinnin seuraaminen, arvioiminen ja kehittäminen sekä kouluympäristön terveellisyydestä, turvallisuudesta ja esteettömyydestä huolehtiminen (koulurakennukset, -tilat ja -välineet).

Tehtävät

Oppilashuoltotyö on jatkuvaa ja jokapäiväistä. Oppilashuoltoryhmä koordinoi, suunnittelee, arvioi ja kehittää oppilaiden hyvinvointia edistäviä toimenpiteitä. Toteuttamisesta vastaa rehtori yhdessä henkilöstön ja vanhempainyhdistysten sekä huoltajien kanssa. Myös oppilaskunnan hallitus osallistuu hyvinvointia edistävään työhön omalta osaltaan. Yhteistyötä tavoitteiden saavuttamiseksi tehdään myös kouluun ulkopuolisten lasten hyvinvointia edistävien tahojen kanssa kuten poliisin, nuorisotoimen, kansalais- ja musiikkiopiston, seurakunnan ja erilaisten harrastusjärjestöjen kanssa.

Koulun järjestyssäännöt tarkistetaan ja päivitetään syksyisin.

Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä päivitetään syksyllä. Koulussa käytetään sekä KiVa -koulu, Lions Quest että Askeleittain- ohjelmia.

Jokainen opettaja seuraa oppilaidensa poissaoloja. Sairauspoissaolosta on ilmoitettava opettajalle puhelimitse, tekstiviestillä tai Wilman välityksellä mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Muiden poissaolojen osalta pyydetään luokanopettajalta tai luokanvalvojalta kirjallinen lupa enintään kolmen päivän ja rehtorilta sitä pidempään poissaoloon. Luvattomiin poissaoloihin puututaan välittömästi ja niistä ollaan yhteydessä huoltajaan. Toimintatavoista kerrotaan koulun tiedotteissa.

Kerran lukuvuodessa opettajat tekevät ns. turvakävelyn, jonka yhteydessä kartoitetaan mahdolliset tapaturma-alttiit paikat sekä rikkinäiset rakenteet ja välineet. Turvakävelysten päivämäärät, korjaustarpeet ja vastuuhenkilö ongelman korjaamiseksi merkitään seurantataulukkoon. Kokok henkilökunta havainnoi näitä asioita läpi vuoden kaikessa toiminnassaan. Korjaustarpeet kirjataan viestivihkoon, jonka talonmiehet tarkistavat käydessään koululla päivittäin. Kiireelliset korjausta vaativat asiat ilmoitetaan puhelimitse.

Pihan leikkivälineet tarkistetaan ja huolletaan syksyisin ja keväisin teknisen puolen toimesta. Huomatessaan puutteita laitteiden turvallisuudessa, välituntivalvoja ilmoittaa asiasta rehtorille ja hän edelleen tekniselle toimelle.

Koulutapaturma on perusopetuksen oppilaille koulussa tai koulumatkalla sattunut äkillinen, ulkoisen ruumiinvamman aiheuttava odottamaton tapahtuma. Koulutapaturmina korvataan myös sellaiset vammat, jotka ovat syntyneet opintokäynnillä, opintoretkellä, leirikoulussa, kerhossa tai välittömällä matkalla niihin, mikäli ne sisältyvät koulun toimintasuunnitelmaan.

Tapaturmia ja vahinkoja ehkäistään oppituntien ja toiminnan huolellisella suunnittelulla ja valmistautumisella. Kaikki koulussa työskentelevät niin aikuiset kuin lapsetkin havainnoivat tiloja ja välineitä ja ilmoittavat heti rehtorille, jos huomaavat niissä puutteita turvallisuuden suhteen. Rehtori on tarvittaessa yhteydessä tekniseen

toimeen, terveydenhuoltohenkilöstöön tms. Poistumisharjoitukset suoritetaan joka lukukausi. Tapaturman sattuessa ensiavun antaa opettaja. Vähintään yhdellä koulun opettajista on oltava voimassaoleva EA1-kortti. Tapaturmasta ilmoitetaan heti huoltajalle ja laajempi ensiapu ja hoito annetaan terveystieteiden keskuksessa.

Äkillisissä kriiseissä sekä uhka- ja vaaratilanteissa toimitaan suunnitelmallisesti.

(LIITE löytyy opsista)

Koulumatkalla tulee käyttää yleisesti liikennöitävää ja turvalliseksi katsottavaa kulkuväylää sekä noudattaa liikennesääntöjä.

Koulukuljetuksen aikana oppilaat käyttävät turvavöitä. Valvonta on järjestetty koulukyyditysten odotuksen ajaksi kouluille.

Terveyspuolen edustajat voivat tarjota erityisasiantuntemusta päihteistä, seksuaaliterveydestä, ravitsemustieteistä ja vaikkapa liikunnasta. Koulut käyttävät Kouluterveyskyselyn (THL) tarjoamaa tietoa kouluyhteisön hyvinvoinnin edistämiseksi, vanhempainilloissa keskustelun pohjana, oppilashuoltotyössä sekä terveystiedon opetuksessa.

Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä (LIITE löytyy opsista)

Oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä on laadittu suunnitelma. Siinä otetaan huomioon sekä oppilaiden keskinäiset että oppilaiden ja aikuisten väliset vuorovaikutussuhteet koulussa.

Toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa

Oppilashuoltosuunnitelmassa määritellään toiminta äkillisissä kriiseissä, uhka- ja vaaratilanteissa. Kriisisuunnitelma valmistellaan yhteistyössä tarvittavien

viranomaisten kanssa ottaen huomioon muut uhka-, vaara ja kriisitilanteita koskevat ohjeistukset kuten pelastussuunnitelma.

YKSILÖLLINEN OPPILASHUOLTOTYÖ

Asiantuntijaryhmän kokoonpano (periaatteet muodostamiseen)

Asiantuntijaryhmä kootaan tapauskohtaisesti ja harkinnanvaraisesti (kokoajana on se, jolle asia työtehtävien perusteella kuuluu. Usein ryhmän kokoaa opiskeluhuollon kuraattori, mutta esimerkiksi terveydenhoitaja tai lääkäri voi koota ryhmän silloin kun asia koskee terveyttä tai terveydenhuoltoa. Myös luokanopettaja, aineenopettaja tai erityisopettaja voi tarvittaessa koota ryhmän.)

Ryhmä voi koostu esimerkiksi seuraavista työntekijöistä:

terveydenhoitaja, kuraattori, psykologi, opinto-ohjaaja, erityisopettaja ja oppilaan luokanopettaja tai keskeinen opettaja. Myös rehtori voi olla jäsenenä. Ryhmä nimeää vastuuhenkilön, jolla on kirjaamisvelvoite.

Ryhmän puheenjohtaja vastaa, että asian käsittely kirjataan oppilaan yksilölliseen oppilashuoltokertomukseen ja että se säilytetään lain vaatimalla tavalla oppilashuoltorekisterissä.

Asiantuntijaryhmän toiminta ja nimeäminen edellyttää oppilaan tai huoltajan suostumusta.

Perusopetuslain 16 a ja 17§:ää on täsmennetty siten, että tehostetun ja erityisen tuen antamiseen liittyvien selvitysten tekeminen ei ole oppilashuoltoa, vaan moniammatillista yhteistyötä oppilashuollon ammattihenkilöiden kanssa, minkä perusteella selvitysten tekemisestä sekä tehostetusta ja erityisestä tuesta ei voi kieltäytyä.

Kokoontuminen, kirjaaminen ja salassapito (oppilashuoltokertomusten laatiminen ja säilytys)

Asiantuntijaryhmä kokoontuu tarvittaessa.

Oppilashuolto perustuu aina oppilaan ja huoltajien suostumukseen, joten esimerkiksi asiantuntijaryhmän kokoontumisesta tiedotetaan aina huoltajille.

Huomio: Huoltajien suostumusta ei tarvita tehostettuun ja erityiseen tukeen liittyviin selvitysten laadintaan monialaisessa työryhmässä.

Oppilashuoltokertomukset kirjataan ja ne tallennetaan aikajärjestyksessä oppilashuoltorekisteriin. Rekisteriin tallennetaan myös kuraattorin asiakaskertomukset sekä potilaskertomukset ja muut potilasasiakirjat (kouluterveyden huollon henkilöstön ja psykologien kirjaukset).

Tavoitteet

Tavoitteena on seurata ja edistää oppilaan kokonaisvaltaista kehitystä, terveyttä, hyvinvointia ja oppimista. Pyritään turvaamaan varhainen tuki ja ehkäisemään ongelmien syntymistä.

Asiantuntijaryhmän tavoitteena on yksittäisen oppilaan tuen ja opiskeluhuollon tarpeen selvittäminen ja häntä koskeva monialainen oppilashuolto kuten kouluterveydenhuollon palvelut ja psykologi- ja kuraattoripalvelut (esim. laajat terveystarkastukset, muut määräaikaistarkastukset).

Perhon koulu- ja opiskelijaterveydenhuollon tehtävät

Kouluterveydenhuolto on tarkoitettu peruskoululaisille ja heidän perheilleen. Se on lakisääteistä ja maksutonta perusterveydenhuollon ehkäisevää palvelua, jota on saatavilla pääsääntöisesti koulupäivien aikana koululta tai sen välittömästi

läheisyydestä.

Kouluterveydenhuoltoon kuuluu

- oppilaan kasvun ja kehityksen sekä terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen
- vanhempien ja huoltajien kasvatustyön tukeminen
- oppilaan erityisen tuen tai tutkimusten tarpeen varhainen tunnistaminen ja tukeminen sekä pitkäaikaisesti sairaan lapsen omahoidon tukeminen yhteistyössä muiden oppilashuollon toimijoiden kanssa sekä tarvittaessa jatkotutkimuksiin ja -hoitoon ohjaaminen
- kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin edistäminen ja seuranta
- määräaikaiset ja laajat terveystarkastukset sekä rokotukset
- äkillisten sairastapausten hoito ja tapaturmien ensiapu
- suun terveydenhuolto
- oppilaan terveydentilan toteamista varten tarpeelliset erikoistutkimukset

Kouluterveydenhuoltoon kuuluvat vuosittaiset terveystarkastukset, joista 1., 5. ja 8. luokan terveystarkastukset ovat laajoja. Terveystarkastukseen sisältyy aina yksilöllinen terveystarkastus. Tarkastuksissa arvioidaan monipuolisesti oppilaan fyysistä ja psykososiaalista terveydentilaa suhteessa ikään ja kehitysvaiheeseen ja pyritään löytämään mahdolliset sairaudet sekä terveyttä ja hyvinvointia uhkaavat tekijät.

Laajassa terveystarkastuksessa kouluterveydenhoitaja ja lääkäri arvioivat yhdessä oppilaan terveyden ja hyvinvoinnin lisäksi aina myös koko perheen hyvinvointia, tarkastuksiin kutsutaan vanhemmat mukaan. Tarkastukseen sisältyy vanhempien haastattelu sekä opettajan arvio oppilaan selviytymisestä koulussa ja tarvittaessa

tehdään yhteistyötä muiden oppilashuollon toimijoiden kanssa.

Terveystarkastuksia voidaan tehdä yksilöllisen tarpeen mukaan myös muina ajankohtina ja muille ryhmille. Tarkastuksista poisjäävien tuen tarve selvitetään, koska tiedetään, että tarkastuksista poisjääneiden riski syrjäytymiseen on suurempi kuin niihin osallistuneilla. Tuen tarvetta voidaan selvittää esimerkiksi ottamalla yhteyttä perheeseen tai järjestämällä tarvittaessa kotikäynti.

Opiskeluterveydenhuolto

Opiskeluterveydenhuollon palvelut on tarkoitettu lukiolaisille ja toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa opiskeleville. Opiskeluterveydenhuollon palvelut järjestetään kunnassa sijaitsevien oppilaitosten opiskelijoille riippumatta heidän asuinkunnastaan ja ne ovat käytettävissä myös työharjoittelun aikana.

Opiskeluterveydenhuolto on maksutonta alle 18-vuotiaille. Sen jälkeen maksu määräytyy asiakasmaksulain mukaisesti osassa palveluja. Terveystarkastukset ovat maksuttomia kaikille.

Opiskeluterveydenhuoltoon kuuluu

- opiskelijoiden terveyden ja hyvinvoinnin sekä opiskelukyvyn seuraaminen ja edistäminen
- opiskeluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä opiskeluyhteisön hyvinvoinnin edistäminen
- terveyden- ja sairaanhoitopalvelujen järjestäminen opiskelijoille mukaan lukien mielenterveys- ja päihdetyö, seksuaaliterveyden edistäminen, ehkäisyneuvonta ja suun terveydenhuolto
- opiskelijan erityisen tuen tai tutkimusten tarpeen varhainen tunnistaminen sekä opiskelijan tukeminen ja tarvittaessa jatkotutkimuksiin tai -hoitoon ohjaaminen
- terveystarkastukset ja terveysneuvonta ja rokotukset
- tapaturmien ensiapu

Lukiossa ja toisen asteen ammatillisessa oppilaitoksessa opiskeleville järjestetään terveyshaastattelu ja tarvittaessa terveydenhoitajan suorittama terveystarkastus ensimmäisenä opiskeluvuotena. Toisena opiskeluvuotena järjestetään terveydenhoitajan tarkastus ja lääkärin tarkastus. Tarkastuksessa on tärkeä saada kokonaiskäsitys opiskelijan terveydestä ja hyvinvoinnista sekä ohjata opiskelijaa tekemään terveyttä edistäviä valintoja. Huomiota kiinnitetään opiskelijan elämäntilanteeseen, opiskelumotivaatioon ja terveystarpeisiin. Opiskelijan terveydentilaa arvioidaan erityisesti opinnoista selviytymisen kannalta. Terveystarkastuksen lisäksi tarkastusten tavoitteena on tunnistaa erityistä tukea tarvitsevat opiskelijat varhain. Tuen järjestämisessä tehdään yhteistyötä muun opiskelijahuollon, opettajien ja hoitotahojen kanssa. Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö on myös tärkeä tuki nuoren selviytymisessä.

Oppilaan sairauden vaatiman hoidon, erityisruokavalion tai lääkityksen järjestäminen koulussa

Kouluterveydenhuollolla on kokonaisvastuu oppilaan terveydenhuollosta, jolloin kouluterveydenhuollon tulee olla aina tietoinen oppilaan yhteyksistä erikoissairaanhoidon, saamastaan hoidosta sekä tehdyistä tutkimuksista.

Erityisruokavalioiden osalta:

Terveydenhoitaja

- ylläpitää listaa terveydellisistä syistä erityisruokavaliota tarvitsevista oppilaista
- arvioi ja varmistaa erityisruokavalioiden jatkamisen tarpeellisuuden kukin lukuvuoden alussa huoltajalta/ oppilaalta ja arvioi lääkärintodistuksen tarpeellisuuden
- kansallisen allergiaohjelman mukaisesti lievään allergiaan riittää itsehoito ja

seuranta, mutta erityisruokavaliota koulussa ei tarvita

- toimittaa tiedon erityisruokavaliosta ruokapalvelun tarjoajalle, ruokahuollosta vastaavalle henkilökunnalle sekä luokanopettajalle/luokanvalvojalle mahdollisimman pian lukuvuoden alettua

Koululääkäri

- kartoittaa erityisruokavaliion oikeellisuuden laajoissa terveystarkastuksissa ja aina tarvittaessa

Luokanopettaja/Luokanvalvoja

- tiedottaa ruokapalvelun henkilökuntaa oppilaan eettisistä syistä johtuvista tarvittaessa

Oppilashuollon tuki kurinpitorangaistuksen tai opetukseen osallistumisen epäämisen yhteydessä

Oppilaalle, joka on erotettu määräajaksi tai jolta on evätty opetus jäljellä olevan oppitunnin tai työpäivän ajaksi, tulee opetuksen järjestäjän järjestää tarvittaessa oppilashuolto. (POL 36§)

Evättäessä oppilaalta oikeus opetukseen loppupäiväksi, oppilas odottaa koululla, kunnes huoltaja tulee hänet hakemaan. Oppilaalle ja huoltajalle tiedotetaan mahdollisimman pian mahdollisuudesta oppilashuoltopalveluihin.

Koulun ulkopuolisten palvelujen ja yhteistyökumppaneiden kanssa kuten nuorisotoimi, lastensuojelu, erikoissairaanhoido ja poliisi

Asiantuntijaryhmä voi tarvittaessa oppilaan ja/tai huoltajan luvalla konsultoida tai

pyytää asian käsittelyyn mukaan perheneuvolan, nuorisopalveluiden, aamu- ja iltapäivätoiminnan tai muiden oppilaan kanssa toimivien tahojen edustajia.

Lastensuojeluilmoituksen käsittelyssä lastensuojelun työntekijä kutsuu tarvittaessa ilmoituksen tekijän mukaan ensimmäiseen istuntoon.

Seuranta ja arviointi

Oppilashuoltosuunnitelman toteutumisen arviointi

Opetuksen järjestäjä seuraa koulun oppilashuoltosuunnitelman toteutumista. Suunnitelman toteuttaminen ja seuraaminen on osa opetuksen järjestäjän omavalvontaa koskevaa tehtävää. Opetuksen järjestäjä vastaa yhteistyössä opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen oppilashuoltopalveluista vastuussa olevien viranomaisten kanssa oppilashuollon kokonaisuuden omavalvonnan toteutumisesta.

Toimenpiteet suunnitelman toteuttamiseksi ja seuraamiseksi

Oppilashuoltosuunnitelman seurannasta vastaa koulujemme rehtorit. Suunnitelma päivitetään syksyisin ja käsitellään oppilashuoltoryhmän kokouksessa. Suunnitelmaa arvioidaan opettajain kokouksissa, vanhempaintoimikunnan kokouksissa sekä oppilaille ja vanhemmille vuosittain tehtävien kyselyjen avulla. Keväisin oppilaat vastaavat KiVakoulu kyselyyn. Seurantatiedoista tehdään kooste ja niistä tiedotetaan oppilaille päivänavauksien yhteydessä sekä vanhemmille Wilman välityksellä tiedotteilla ja vanhempainilloissa.

Kiusaamisen määrittely

Kiusaamisella tarkoitetaan tahallista toimintaa, joka voi olla ruumiillista, henkistä tai sanallista toisen loukkaamista ja alistamista, ja joka tapahtuu toistuvasti. Kiusaamista voi tapahtua ryhmässä tai kahden oppilaan keskeisenä toimintana.

Olennaista on tunnistaa tiettyyn pisteeseen saakka normaali, leikkimielinen kisailu, kiusoittelu ja ohimenevä kahinointi sekä toisaalta varsinainen koulukiusaaminen. Viime kädessä kiusaaminen on kuitenkin aina kunkin henkilön omakohtainen kokemus. Kiusaaminen voi olla esimerkiksi nimittelyä, pilkkaamista, tönimistä, tavaroiden ottamista, lyömistä, syrjään jättämistä, eristämistä, ilkeiden juurujen levittämistä tai pahan puhumista selän takana. Kiusaamiseen liittyy yleensä voimasuhteiden epätasapaino: kiusattu oppilas on jollain tavalla puolustuskyvytön kiusaajaan tai kiusaajiin nähden.

Sama asia voi toisesta oppilaasta tuntua vakavalta kiusaamiselta ja vastaavasti jonkun toisen mielestä kyse on vain harmittomasta leikistä. Kiusaamista ei ole kahden tasaväkisen oppilaan välinen tappelu, eikä myöskään satunnaiset, milloin keneenkin kohdistuvat hyökkäykset.

Kiusaamisen ennaltaehkäisy

Kiusaamisen estämiseksi työskennellään päivittäin luokissa keskustellen sekä erilaisten työmenetelmien avulla (KiVa). Luokkiin ja koko kouluun pyritään luomaan avoin, toisia arvostava ja suvaitseva ilmapiiri. Vanhempien kanssa ennaltaehkäisevää työtä tehdään sekä vanhempainilloissa että huoltajien kanssa käytävissä kahdenkeskisissä keskusteluissa.

Periaatteena on, että kiusaamista ei sallita missään tapauksessa, vaan asian tultua

aikuisen tietoon se käsitellään ja siihen puututaan välittömästi. Kouluissamme toimii Kiva- tiimit, joissa yksittäisiä kiusaamistapauksia käsitellään seurantoineen.

Miten tulee toimia saatuaan tietoonsa kiusaamistapauksen tai tullessaan itse kiusatuksi

Oppilas:

- Kerro opettajalle tai muulle aikuiselle, jos sinua kiusataan tai huomaat kiusaamista tapahtuvan
- Yritä auttaa kiusattua. Rohkaise häntä kertomaan asiasta aikuisille.
- Ota syrjään jätetytkin mukaan leikkeihin ja kaveriporukoihin.
- Sano toisillekin, että mielestäsi kiusaaminen on tyhmää!

Vanhempi:

- Ota yhteyttä luokanopettajaan, Kiva -tiimin jäsenen tai rehtoriin

Opettaja:

- 1. Yksittäinen tapaus:
 - Oman luokan opettaja selvittää tapauksen tai tuo tapauksen Kiva -tiimille
- 2. Toistuva, laaja tai vakava kiusaaminen
 - Kiva -tiimi selvittää
 - Tapaukseen liittyvät asiat kirjataan
 - Ellei muutosta, pyydetään vanhemmat koululle selvittämään tapausta.
 - Jos asia ei selviä, oppilashuoltoryhmä käsittelee tapausta.
 - Sovitaan seurannasta

Perhon koulujen kriisisuunnitelma

Koulumme oppilaat ja henkilökuntaan kuuluvat aikuiset voivat joutua äkilliseen onnettomuuteen tai uhkaavaan tilanteeseen joko koulussa tai sen ulkopuolella. Kuolema, sairaus tai onnettomuus voi kohdata oppilaittemme perheenjäseniä tai muita läheisiä ihmisiä.

Koulullamme on kriisisuunnitelma, joka sisältää erilaisia toimintamalleja kriisitilanteita varten. Henkilökuntaa perehdytetään koulun kriisityöhön, jonka tarkoituksena on tukea kriisissä olevan henkilön omaa selviytymistä ja nopeuttaa sitä. Toiminta tapahtuu vanhempien kanssa yhteistyössä.

1. Kriisien ennaltaehkäisy

Myönteisen ja turvallisen ilmapiirin syntymiseen myötävaikuttavia tekijöitä ovat mm.

- koulukiusaamiseen puuttuminen heti ja perusteellisesti
- valvonta eri tilanteissa ja henkilökunnan kokonaisvastuu
- koulun selvät pelisäännöt, joista tiedotetaan myös kotiin
- yhteistyö vanhempien ja koulun välillä
- henkilökunnan kouluttaminen
- oppilashuoltoryhmän toiminta

2. Koulun kriisiryhmä

Kriisiryhmän muodostavat koulun opettajat sekä tarvittaessa terveydenhoitaja

Kriisiryhmä

- kutsuu tarvittaessa kriisityöhön perehtyneen henkilön paikalle
- miettii jatkotoimenpiteet yhdessä kodin kanssa

- harkitsee ulkopuolisen avun tarvetta henkilökunnalle ja oppilaille
- pitää kriisisuunnitelman ajan tasalla
- ylläpitää kouluttautumista kriisityöhön
- perehdyttää uudet työyhteisön jäsenet

3. Tiedottaminen

Kriisitoimintaan liittyvistä asioista informoidaan vanhempia luokkien vanhempainilloissa muutaman vuoden välein. Kriisisuunnitelma löytyy koulun kotisivuilta. Pyydettyessä sen saa koululta myös kirjallisena. Syystiedotteessa kerrotaan vuosittain mistä sen voi lukea.

Tiedottaminen kriisitilanteessa

Henkilö, joka on saanut tiedon tapahtuneesta, tiedottaa siitä heti koulun rehtorille. Rehtori tiedottaa muille opettajille faktat sekä sopii ensimmäisestä kriisipalaverista.

Koulun rehtori selvittää

- ketä asia koskee
- mitä on tapahtunut ja missä
- miten kaikki tapahtui ja mitä tapahtumasta tiedetään.

On tärkeää, että tiedot ovat oikeita ja ehkäistään huhujen leviäminen.

Jos rehtori ei ole paikalla, asian hoitaa _____

Rehtori kutsuu kriisiryhmän kokoon. Yhdessä sovitaan miten asia käsitellään luokissa. Kaikki tiedottaminen koulun ulkopuolelle tapahtuu ensisijaisesti vastuuhenkilön kautta. Vastuuhenkilön hoitaessa tehtävänsä, hänen luokastaan vastaa toinen opettaja oman luokkansa ohella.

4. Toimintamalleja eri kriisitilanteissa

4.1. Onnettomuus koulussa

Hälytä ambulanssi / muut opettajat avuksi!

Aloita ensiapu!

- tieto terveystieteiden keskukseseen
- oppilaat pois onnettomuuspaikalta
- silminnäkijät erilleen, heistä pidetään erityistä huolta
 - ilmoitus huoltajille mahdollisimman pian, mutta onnettomuuden yksityiskohtia ei kerrota liian tarkasti

- asian käsittely luokassa
- kirjallinen viesti koteihin asiasta
- järkyttyneimmät oppilaat kotiin vain aikuisen mukana
- asian jälkipuintia henkilökunnan kanssa
- asian jälkipuintia luokassa (keskustelu luokassa)
- oppilaiden seuranta

4.2. Oppilaan kuolema

- oppilaan kuolemasta ilmoittaa perheelle pappi, poliisi tai sairaala
- tiedon saanut opettaja informoi kriisiryhmää ja yhdessä sovitaan kuka on perheen kontaktihenkilö
 - perheen toivomuksia koteihin tiedottamisesta kunnioitetaan - keskustelu luokassa / muistaminen / lippu / hiljainen hetki / hautajaiset (koulun ”varustelaatikko”)
- oppilaiden seuranta / kriisiryhmä ja (oppilaiden seuranta mahdollisen

ulkopuolisen avun vuoksi)

- henkilökunnalle mahdollisuus jälkipuintiin

4.3. Opettajan tai koulun muun henkilökuntaan kuuluvan kuolema

- koulun apulaisrehtori informoi henkilökuntaa / luokkaa / yhteisesti kaikkia
- kriisiryhmä keskustelee siitä, tarvitaanko henkilökunnalle / oppilaille

ulkopuolista apua

- jälkipuinti henkilökunnalle
- keskustelut luokissa / muistaminen / lippu / hiljainen hetki / hautajaiset
- oppilaiden seurantaa

4.4. Oppilaan lähiomaisen kuolema (oma perheenjäsen)

- tieto kriisiryhmälle
- kotoa lupa saada kertoa asiasta muulle luokalle / koululle
- luokan ohjeistaminen oppilaan huomioimiseen
- oppilaalle keskustelumahdollisuus
- oppilaan seurantaa

4.5. Itsemurhan uhka

- puhu oppilaan kanssa
- älä jätä yksin
- tarjoutu pohtimaan yhdessä ongelmaa, älä yritä ratkaista sitä
- ongelma, jonka vuoksi oppilas on valmis tekemään itsemurhan, ei voi olla hetkessä ratkaistavissa
- kuuntele, älä tuomitse, älä vähättele
- ota yhteys kotiin
- kutsu koolle kriisiryhmä

4.6. Itsemurha

Itsemurha koskettaa aina koko kouluyhteisöä. Kodin kanssa on sovittava, miten toimitaan. Jälkipuinti on erittäin tärkeää, koska itsemurha nostattaa esiin esim. voimakasta syyllisyyttä.

- tieto kriisiryhmälle
- tieto oppilaille: perheeltä lupa kertoa tosiasiat, jotta perättömät huhut estettäisiin
- tiedote mahdollisista reaktioista ainakin oman luokan koteihin - jälkipuinti henkilökunnalle
- erityinen tuki ja seuranta silminnäkijöille ja lähimmille ystäville
- keskustelut luokissa
- oppilaiden seurantaa
- muistaminen koulussa ja luokassa

4.7. Vakava sairaus

- sovi huoltajien kanssa mitä kerrotaan oppilaille ja muulle henkilökunnalle
- oppilaan omaa mielipidettä on kunnioitettava
- keskustelua sairaan, hänen ystäväpiirinsä ja luokan kanssa
- toimintaohjeet sairauskohtauksen varalta
- lasten toiminnallisuuden ja myötätunnon kanavoiminen sairaan hyväksi
- oppilaiden seurantaa

4.8. Onnettomuus tai sen uhka koulun ulkopuolella

- rehtori ottaa selville tosiasiat ja informoi muun henkilökunnan
- keskustelut luokissa
- tietoa kotiin tapahtuneesta ja mahdollisista reaktioista

5. Arviointi kriisitilanteen jälkeen

- henkilökunta arvioi miten tilanne hoidettiin
- konsultoidaan mahdollisesti mukana olleita esim. ensilinjan ihmisiä ja vanhempia

- tehdään tarvittavat muutoksen kriisivalmiussuunnitelmaan

6. Tietoa lapsen kriisistä

Yllättävä, vakava kriisitilanne on sellainen, jota ihminen ei ole kokenut aikaisemmin. Hän ei tiedä, miten pitäisi suhtautua. Kokemusta seuraa epämiellyttävä tunnetila, josta vapautuu vain työstämällä sitä. Useimmiten tällaiset kokemukset aiheuttavat psyykkisen trauman, joka johtaa psyykkiseen kriisiin.

6.1. Traumatisoivia tilanteita

Trauman voi aiheuttaa yksittäinen tapaus:

- onnettomuus
- katastrofi
- äkillinen kuolema
- väkivalta, väkivallanteko
- muu dramaattinen tapahtuma tai kasautuvat tapahtumat
- seksuaalinen hyväksikäyttö
- pahoinpitely
- sota
- sairaus
- avioero
- kiusaaminen

Lapsi elää traumaattisissa oloissa kehitysvuosinaan

6.2. Lapsen kokema menetys, suru ja trauma

Läheisen perheenjäsenen menetys on aina lapselle enemmän kuin suru, se on trauma. Jos läheinen ihminen kuolee yhtäkkiä ja ilman varoitusta esimerkiksi onnettomuudessa, on kysymyksessä aina traumaattinen kokemus.

Kokemus on vielä traumaattisempi, jos lapsi näkee tapahtuman tai löytää

kuolleen. Lasta on autettava ensin trauman läpi, ennen kuin hän voi surra. Kriisityö tukee lapsen omaa selviämistä ja nopeuttaa sitä.

6.3. Psyykinen kriisi

Psyykinen kriisi seuraa melkein aina alla olevaa kaavaa:

1) Shokkivaihe

- syntyy välittömästi järkyttävän tilanteen jälkeen ja kestää korkeintaan viikon
- henkilö on kokenut jotain ennenkokematonta
- hän on järkyttynyt ja psyykkiset toiminnot poikkeavat tavanomaisesta

2) Reaktiovaihe

- kestää päivistä useisiin viikkoihin
- välitön vaara on ohi
- hän alkaa tajuta, mitä tapahtui ja reagoi kokemukseen
- tekee kipeää

3) Käsittelyvaihe

- saattaa kestää kuukausista vuoteen
- henkilö on tottunut tilanteeseen
- hän pystyy keskittymään arjen asioihin ja kiinnostuman tulevaisuudesta

4) Uudelleen asennoitumisen vaihe

- kestää usein koko elämän
- kriisi on ohi
- hän on saanut uuden kokemuksen ja ehkä uuden pohjan elämälle

6.4. Lapsen ja nuoren surureaktioita

Shokkivaiheen yli päästyään ihminen alkaa tajuta, mitä on tapahtunut. Hän alkaa reagoida. On muistettava, että reaktiot ovat normaalia reagointia epänormaalissa tilanteessa.

Välittömät reaktiot

- shokki ja epäily ei voi olla totta kieltäminen

- pelko ja vastustus kauhistuminen voimakas protesti
- apatia ja lamaannus
- kaikki jatkuu entisellään

Tavalliset surureaktiot

- ahdistus
- voimakkaat muistot
- unihäiriöt
- masennus, kaipaus, ikävä
- viha ja huomiota vaativa käytös
- syyllisyys, itsesyytökset, häpeä
- kouluvaikeudet
- ruumiilliset oireet

Muita mahdollisia surureaktioita

- käyttäytymisen taantuminen
- muiden välttely
- kuvitelmat
- persoonallisuuden muutokset
- tulevaisuuspessimismi
- syyn ja tarkoituksen pohtiminen
- kehittyminen ja kypsyminen

7. Tietoa lapsen tukemisesta surussa

7.1. Lapset ja kuolemasta kertominen

- sanoman pitäisi tulla luotetulta henkilöltä
- varmista, että tieto on oikeaa
- varmista sopiva, häiriötön paikka uutisen kertomiseen
- kerro asia avoimesti ja selvästi, mutta riittävästi henkisesti siihen valmistaen

- älä siirrä asian kertomista
- varaa aikaa lapsen tai nuoren kanssa olemiseen
- vältä sellaisia kliseitä kuin "kaikki tulee hyväksi"
- saata lapsi kotiin tai sinne, missä perhe on
- kerro luokan muille lapsille ja läheisille ystäville

7.2. Muistaminen koulussa

Oppilaan tai opettajan kuolema huomioidaan esim muistohetkellä, johon voi sisältyä

- rehtorin muistosanat
- luokanopettajan puhe
- sopiva runo
- papin puhe
- laulua, musiikkiesityksiä

Jos kuolemasta ilmoitetaan koulutuntien aikana, oppilaat laskevat lipun puolitankoon.

7.3. Muistaminen luokassa

Lapset otetaan mukaan päättämään, miten muistetaan. Näin kanavoidaan lasten energia ja luovuus ilmaisemaan surua konkreettisesti. Symboliset eleet saattavat auttaa oppilasta jäsentämään ajatuksia ja tunteita. Kun hän saa muuttaa ne toiminnaksi, käsittämättömästä tulee konkreettinen.

- koristellaan pulpetit piirroksilla, maalauksilla tai liinalla
- kynttilä ja / tai kuva, kukka tms.
- istutetaan puu kuolleen muistoksi
- valmistetaan jotain vanhemmille
- toimitaan liikenneturvallisuuden puolesta jne.

7.4. Keskustelu luokassa

Opettajan oman jälkipuinnin pitäisi olla kunnossa ennen kuin hän järjestää keskustelun luokassa. On hyvä noudattaa periaatetta, että asiantuntija auttaa opettajaa, opettaja luokkaa. Jos opettaja ei kuitenkaan pysty asiaa käsittelemään luokassa, neuvotellaan, kuka sen tekee.

Keskustelun kulku:

1) Esittely

- mitä lähituntien aikana tapahtuu

- miksi, ... keskustellaan, koska onnettomuuden / kuoleman aiheuttamista reaktioista puhuminen on tärkeää

2) Säännöt

- ei puhuta luokan ulkopuolisille, ei juoruilla toisten puhumisia, mutta omista asioistaan saa puhua

- jokainen kertoo, miten ja keneltä sai tiedon

- ei muuta puhepakkoa

3) Faktat

- oppilaat kertovat, miten, keneltä ja missä saivat tietonsa - opettaja kertoo tosiasiat: tapahtumien kulku ja mahdolliset syyt

- mukana voi olla asiantuntija: poliisi, kriisiryhmäläinen tai joku muu

4) Ajatukset

- Mikä tuntui pahimmalta?

- Ajatteliko joku muu samoin?

- Ensimmäinen ajatus?

Käydään läpi ajatukset tilanteen edetessä

5) Reaktiot

- Mitä kuulit, tunsit, haistoit?

- Mitä teit?

- Reagoiko joku muu samoin?

- Autetaan löytämään samanlaisia tuntemuksia

6) Informaatio

- kerätään yhteen reaktioita

- opettaja kertoo muita normaaleja reagoititapoja
- opettaja antaa neuvoja (ks. 7.5.)

7) Yhteenvedo ja päätös

- suunnitellaan myöhempiä tapahtumia (esim. hautajaiset)

Osallistuminen hautajaisiin edellyttää

- valmistelua, lapsen tulee tietää, mikä odottaa
- aikuinen saattaja, omainen koko ajan mukana
- jälkipuintiin mahdollisuus

7.5. Opettajan neuvoja

Opettaja voi neuvoa oppilasta

- puhumaan vanhempien kanssa
- puhumaan ystävien kanssa
- hankkimaan lisää tietoa tapahtuneesta
- kirjoittamaan runoja, päiväkirjaa ...
- kuuntelemaan musiikkia
- käymään tapahtumapaikalla / haudalla
- käyttämään rituaaleja tunteiden ilmaisemiseen

7.6. Lapsen ja nuoren surun kohtaaminen

Keskustele avoimesti ja kunnioittavasti

- ota huomioon keskustelukumppanin ikä
- vältä abstrakteja selityksiä
- pyri vähentämään väärinkäsityksiä ja epäselvyyksiä
- älä kuvaa kuolemaa sanoilla "matka" tai "uni", koska lapsi silloin voi odottaa kuolleen palaavaksi tai heräävän

Varaa aikaa ongelman käsittelyyn

- suhtauudu myönteisesti kysymyksiin ja keskusteluun
- valmistaudu siihen, että keskustelu saattaa olla lyhyt

- katselkaa valokuvia, albumeja ym.
- käykää hautausmaalla
- hyväksy lasten leikit

Tee menetyksestä todellinen

- näytä omat tunteesi
- anna lasten osallistua hautajaisiin
- vaali vainajan muistoa

Rohkaise tunteiden käsittelyä

- huolehdi kodin ja koulun välisen yhteyden jatkumisesta
- vältä tarpeetonta yksinjättämistä
- puhu lasten kanssa oman tai vanhempien kuoleman aiheuttamasta pelosta
- puhu lasten kanssa heidän mahdollisista syyllisyydentunteistaan

7.6. Lasten ja vanhempien käyttäytyminen surussa

Lapset usein

- tukevat ja lohduttavat vanhempia aktiivisesti
- varttuvat liian nopeasti, s.o. ottavat vanhemman roolin, huolehtivat nuoremmista sisaruksista
- arvailevat mitä tapahtui

Vanhemmat usein

- aliarvioivat sen, mitä lapset ymmärtävät
- aliarvioivat lasten reaktioiden syvyyden ja keston
- laiminlyövät tosiasioiden kertomisen
- ovat omien reaktioidensa vallassa, joten heidän herkkyytensä lasten tarpeille on vähentynyt
- tulevat ylisuojeleviksi tai laiminlyövät lapsiaan
- kokevat vaikeuksia sääntöjen ja kurin ylläpitämisessä

- osoittavat lisääntyneitä ärtyvyyttä ja jännittyneisyyttä

8. Tietoa ongelmien tunnistamiseksi

8.1. Masentuneiden lasten oireet poikkeavat aikuisten oireista ja eri-ikäisten lasten oireet ovat erilaisia

6-11 -vuotiaan lapsen oireita ovat mm.

- ikävystyminen, rauhattomuus ja epätarkoituksenmukainen käyttäytyminen
- masentuneisuuden naamioiminen "pellen" rooliin
- psykosomaattinen oireilu: vatsakivut, migreenityyppinen päänsärky
 - keskittymisvaikeudet, koululevottomuus ja väsymys, jotka heikentävät koulumenestystä
 - surullisuus ja hajamielisyys masennuksen jatkuessa, hitaus ja reagoimattomuus toisten tunteisiin emotionaalisissa tilanteissa

8.2. Itsemurhan tunnistaminen

Masennuksella on merkittävä yhteys itsemurhiin. Pitkään jatkuneen masennuksen ja mahdollisesti itsemurhaan liittyvien puheiden pitäisi herättää näkemään, onko merkkejä itsemurhavaarasta.

Muita merkkejä:

- aiempi itsemurhayritys
- itsemurhasta puhuminen tai sillä uhkaaminen
- itsemurhan suunnittelu ja tavaroiden pois lahjoittaminen
- kuoleman jatkuva ajattelevinen
- itsemurhan tehneen tunteminen
- samaistuminen johonkin, joka on tehnyt itsemurhan ja käytöksen muuttaminen samaan suuntaan, mahdollinen trauma itsemurhan näkemisestä ja syyllisyyden tunteminen
- väkivaltaisesti kuollut sukulainen
- äskettäin koettu tärkeä menetys: läheisen lähtö, riita, seurustelusuhteen

päätyminen tai itsetunnon menetys epäonnistumisen tai hylkäämisen seurauksena

- alkoholin tai huumeiden väärinkäyttö
- impulsiivinen tai väkivaltainen käytös
 - ei voimia lähestyä ongelmia, ei ulospääsytietä, ongelmien ratkaisutilaisuuksien torjunta, vakuuttuneisuus siitä, että kuolema on ainoa vaihtoehto
- ylikorostuneet vaatimukset, joista seuraa liikakriittisyys omaa itseä kohtaan

8.3. Huumeiden käyttäjien tunnistaminen

Huumeiden käyttäjien tuntomerkkejä ovat mm.

- epäsiisteys, ulkonäön muutos, välinpitämättömyys omasta ulkonäöstä
- välinpitämättömyys yhteiskunnan normeja kohtaan
 - arvomaailman muuttuminen, kunnianhimon väheneminen
 - ihmissuhteiden heikkeneminen
 - uudet kaveripiirit
- keskittymisvaikeudet, unihäiriöt
- huonontunut pettymystensietokyky

Esineitä ja sanastoa, jotka voivat viitata huumeiden käyttöön

Hasis

- tinapaperitupakat

"hätäset"

- paukkutupakat
- piiput, "kabunit" ja "silumit"
- vaaát, veitset
- elmukelmu

Amfetamiini, heroini

- partakoneen / mattoveitsen terät
- filtterinpuolikkaat
- taitetut ja / tai pohjastaan tummuneet lusikat
- ruiskut, neulat
- laktoosi, tomusokeri, askorbiini- ja sitruunahappo, vichy
- minigrip-pussit
- teipit

Kokaiini

- rullatut setelit, "sniffit"
- peilit ja terät
- pikkurasiat ja -lusikat

9. Tärkeitä puhelinnumeroita

– **Perhon ops – asiakirjat**

<https://peda.net/perho/ops2016/asiakirjat>

– Yleinen hätänumero 112

Poliisi 10022

Perhon terveystietokeskus p. 040 8043000

ensiapu 112

Päivystys (iltaisin, viikonloppuisin) 06 8264500

ambulanssi 112

myrkytystietokeskus p. 09 471977

Taksit

Taipale A & P p. 0500 364622

Salin Kari-Matti p. 0400 263939

Kalliokoski Esa p. 040 7596099

Viitala Tapio p. 0400 199223

Salminen LAL p. 0500 566669

Taipale Jaana p. 0400 263934

Seurakunta päivystysnro p. 010 190071

Lasten ja nuorten auttava puhelin,MLL p. 116 111

AA auttava puhelin p.010 195202 *loppuisin ja juhlapäyhinä klo 15.00-07.00*

Irti huumeista p. 010 804550

10. Kirjallisten viestien malleja

Kirjemalli menehtyneen oppilaan luokkatoverin kotiin

...luokka on tänään saanut surullisen tiedon, että on menehtynyt. Tämä asia koskettaa syvästi meitä kaikkia, varsinkin luokan oppilaita. Lähipäivinä käytämme paljon aikaa tapahtuneesta puhumiseen. Kouluterveydenhoitaja on myös paikalla ja pappi osallistuu muistotuokioon. Lapsille on tärkeää, että myös kotona voidaan puhua avoimesti tapahtuneesta. Annamme lisätietoja tarvittaessa.

Kirjemalli kotiin hautajaisiin osallistumisesta

(On tärkeää, että pappi tai opettaja kysyy omaisilta mikäli he haluavat, että oppilaan luokkatoverit osallistuvat hautajaisiin.)

Koulumme oppilas haudataan ... päivänäkuuta, klo Olemme vainajan perheen kanssa sopineet, että luokka osallistuu hautajaisiin. Osallistuminen on vapaaehtoista. Kaikkien läsnäolo on kuitenkin toivottavaa. Osallistumisella on merkitystä surun käsittelyssä. Johtaja, luokanopettaja ja osallistuvat tilaisuuteen. Lapsille on tärkeää, että mukana on joku omainen.

11. Aiheeseen liittyvää kirjallisuutta

Perhon kirjastossa:

Dyregrov Atle : Lapsen suru, 1993 (viimeisin painos -96, ei muutoksia)

Vaiettu suru : Lapsen kuolema ja perheen tukeminen, 1992

Åkersson Eviro : Kun lapsi kysyy kärsimyksestä ja kuolemasta, 1989

YTY-kimpassa:

Ayalon, Ofra : Selviydyn – yhteisön tuki ja selviytyminen, 1995

Eerikäinen, Marjo : Suru vieraana kodissamme, 1995

Heiskanen Tarja : Takaisin elämään – henkinen tuki ja onnettomuudet, 1994 (ei siis painettu 2004)

Uffe, Kirk : Psykkinen ensiapu, 1992 (uusin painos -95, ei muutoksia)

Lahti, Pirkko : Mielenterveyden menu, 1995 (ei painettu 2005)

Surun lintu : Lapsi kysyy kuolemasta, 1998

Muualla (mahdollista kaukolainata):

Gootman, Marilyn E. : Kun ystävä kuolee : kirja nuorille surusta ja selviytymisestä, 1998

Dyregrov, Atle : Katastrofipsykologian perusteet ,1994

Dyregrov, Atle : Sorg och armsorg, 1996

Eränen, Liisa : Katastrofipsykologia, 1991

Jakobson, Liisa : Muutosvoima minussa, 1995

Penttilä, Eeva : Turvallinen koulu, 1994

- Sureva lapsi ja koulu, 1997

- Lapsi ja kriisi: selviytymisen tukeminen, 2016, 2007

Netistä löytyy tietoa ja vinkkejä koulun toimintaan kriisitilanteissa.

Päivitetty Perhon kirjastossa 14.3.2016